

Josep Maria Fulquet, NÚVOL, 29 de desembre de 2012

DAMIÀ BARDERA, ENCARA

Fa uns dies vaig publicar en aquest mateix diari una ressenya sobre l'obra de Damià Bardera (*Damià Bardera, l'esperança blanca*. 26/12/2012). Rellegint-la, un cop ja publicada, em vaig adonar que potser hauria d'haver estat més curós a l'hora d'emetre determinats judicis, i per això crec oportú, ara, de precisar-ne més l'abast.

Deia, doncs, que l'obra de l'autor gironí era "encara incipient", cosa que no s'ajusta ben bé a realitat, si tenim en compte que ja té quatre llibres publicats i tres més d'inèdits, un volum d'obra més que respectable en vista de la seva joventut.

Més endavant, parlava també del domini que Bardera té de la llengua, una virtut que, encara que sembli mentida, no pot acreditar la majoria d'escriptors catalans que cotitzen a la borsa literària amb les accions a l'alça. I no em facin dir noms. Doncs bé, deia que un escriptor que es reclami competent en la seva feina ha de dominar la llengua normativa per, si convé, transgredir-la. Com reclamava J. V. Foix quan es topava un poeta falsament avantguardista que es pensava que es podien violentar el ritme i la rima sense passar per l'escola del sonet. Bardera coneix la normativa, això és indiscutible. Potser no tots els entrellats –qui els coneix del tot, al capdavant?–, però és obvi que la força del seu llenguatge és eminentment intuïtiva, espontània, i això vol dir que escriu des dels hàbits de la parla que ha sentit a casa des que era petit. Com escriu Bernat Puigtobella al seu article *Damià Bardera, l'indòmit* (27/12/2012), l'escriptor ni estafà la veu ni parla "amb adjectius esdrúixols". Parla, senzillament, com ha sentit parlar a casa seva i al carrer des que tenia ús de raó. Una parla viva, en què el lector que no hagi fet defecció de la llengua dels seus avantpassats es reconeix i s'identifica.

Precisament, aquest és un dels problemes –si no “el” problema– de la literatura catalana d’avui: que la prosa escarransida que sovint hem d’aguantar –una prosa fada, sense força ni color, esclerosada i ortopèdica– no ha fet arrels en la parla familiar per la senzilla raó que aquesta parla ha degenerat, ha canviat de referències o simplement ha deixat d’existir.

Una altra cosa important que m’havia deixat al cove és insistir en la necessitat que l’escriptor tingui coses a dir. “Pus parla en català... vejam què diu”, solia ironitzar Joan Fuster. I tret d’excepcions molt honorables, més que d’elaborar un discurs propi, la fauna (anava a dir “animal”) literària del país està més pendent d’envejar que d’admirar, més pendent d’ignorar que de reconèixer. I així no podem anar gaire lluny.

Parlo també de l’anomenada, per Pericay i Toutain, “generació del 25”, i esmento des d’aquí el *lapsus* comès al no incloure-hi Josep M. de Sagarra, un dels seus membres més representatius. Arribem amb això a l’actitud de la crítica i de les editorials. L’una, en termes generals, molt elogiosa, si bé em consta que hi ha crítics que quan es parla de Bardera s’estimen més mirar cap a Sòria i fer com si sentissin ploure. Per què? I també em consta que hi ha hagut editors, convertits ocasionalment en jurat de premi literari, que li han tancat totes les portes, i em refereixo amb això tant a grups editorials poderosos com a editorials petites, però de reconegut prestigi. I també, per què?

I acabo. Quan parlava de “literatura d’imaginació” no feia més que seguir Josep Pla, que l’oposava a la literatura que ell practicava, i que definia com “literatura d’observació”, la memorialística (tot i que Pla té una novel·la curta, *El carrer estret*, de notable factura, i fins i tot un recull de versos, *Versos del retour d’age*, molt divertits i completament episòdics). No volia dir amb això que Bardera hagi de renunciar al conte –un terreny on se sent còmode, un terreny que ha fet seu–, ni que la novel·la fos un gènere més imaginatiu que el conte, de cap manera. Precisament, el conte, per la seva extensió, es podria considerar un gènere

tècnicament més complicat encara que la novel·la, amb les seves pròpies regles, dinàmiques i lleis. Aplicant-hi un símil esportiu, probablement, Bardera és un velocista, un “sprinter”, més que no pas un corredor de fons, un maratonianà. I es deu considerar més pròxim a Guy de Maupassant que no pas a Flaubert. Potser si parléssim d’un Bardera novel·lista, no en parlariem en termes tan elogiosos. No en va deia el president Tarradellas que en política es pot fer de tot menys el ridícul. Doncs en literatura tres quarts del mateix. Cadascú tria el gènere que li és propi, i Bardera ha triat el conte, la “short story”, no la novel·la. I els lectors n’estem contents, d’aquesta tria.